herpy

SLANGER

Brown House Snake

Boaedon capensis

Boaedon capensis er en slank, natlig kvælerslange fra det sydlige Afrika, hvor den lever i krat, græsland og omkring menneskers huse og jager gnavere og firben. I terrariet er den hårdfør og enkel at passe, og voksne dyr bliver som regel rolige i hånden, men arten er en dygtig flugtkunstner, og unger er hurtige.

Familie: Lamprophiidae Tidligere navn: *Lamprophis capensis; Boaedon capense*

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**60-120 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**10-20 år**
Aktiv	**Nat**
Levevis	**Jordboende**
Biotop	**Halvørken og savanne**
Sværhedsgrad	**Begynder**

PASNING

Min. terrarie	**90 × 45 × 40 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Hotspot	**30-32 °C**
Temperatur, nat	**20-24 °C**
Luftfugtighed	**40-60 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Valgfri**
Kost	**Hvirveldyr**
Holdes	**Enkeltvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**5-16 æg**
Kuld pr. år	**1-4**
Inkubation	**55-65 dage** ved 29-30 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten er ikke opført på CITES-listerne eller i bilagene til EU's forordning 338/97, står ikke på EU's liste over invasive arter og er ikke omfattet af forbudslisten for slanger i BEK nr. 1261 af 17.11.2015. Der gælder kun dyrevelfærdslovens almindelige krav. Dyrevelfærd hører under Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV).

Om arten

Boaedon capensis er en slank, glatskællet slange med et ovalt hoved, store øjne med lodrette pupiller og en farve, der varierer fra sandbrun og mørkebrun over oliven til næsten sort. Skællene har en olieagtig, irisérende glans. Fra snuden gennem øjet og mod nakken løber en kraftig, mørk stribe, og mange dyr har desuden lyse sidestriber eller kædeagtige tegninger på siderne, som regel falmer mod halen. Andre er helt uden tegning på kroppen. Hunnerne bliver 90-120 cm, enkelte op mod 150 cm, og vejer sjældent over 300 g. Hannerne bliver 60-75 cm og vejer sjældent over 150 g. Hannens hale er længere end hunnens, og forskellen kan ses allerede hos nyklækkede unger.

Slægten *Boaedon* blev i lang tid regnet med til *Lamprophis*, og ældre litteratur bruger stadig navnet *Lamprophis capensis*. Bestandene fra det sydlige Afrika, som tidligere blev regnet for *Boaedon fuliginosus* eller *B. lineatus*, regnes i dag for *B. capensis*, mens *B. fuliginosus* i snæver forstand hører til Vestafrika. De oprindelige typeeksemplarer er forsvundet, og i 2026 fik arten et nyt typeeksemplar fra Western Cape, som fastlægger navnet.

Forvekslingen er udbredt i handlen. Mange dyr, der sælges som *B. fuliginosus*, stammer fra de sydlige bestande og er i dag *B. capensis*, og linjerne er ofte ikke dokumenteret. De to arter holdes derfor adskilt i avl, og dyr af ukendt oprindelse bruges ikke i avl sammen med dyr, hvis art og oprindelse er kendt. Pasningen er i praksis den samme for begge. Se vejledningen om *Boaedon fuliginosus*.

Arten er harmløs for mennesker. Unger kan være hurtige og bidske, og tænderne er lange, så et bid kan give små, blødende ridser. Der findes mange avlede farve- og tegningsvarianter, bl.a. albino, anery, calico og mønsterløse dyr, men vejledningen handler om arten i sin naturlige form.

Udbredelse og levested

Boaedon capensis lever i det sydlige Afrika: Sydafrika, Lesotho, Eswatini, Botswana, Zimbabwe, Mozambique, Zambia og Malawi. Typelokaliteten ligger ved Kap det Gode Håb i Western Cape, og arten findes i store dele af Sydafrika fra KwaZulu-Natal til Western Cape.

Ældre angivelser fra Østafrika (Somalia, Etiopien, Kenya og Tanzania) er usikre og er ikke med på kortet, som kun viser den sikre udbredelse i syd.

> **Oprindelig udbredelse:** Sydafrika, Lesotho, Eswatini, Botswana, Zimbabwe, Mozambique, Zambia og Malawi.

LEVESTED

B. capensis findes i krat, græsland, kratørken og skovkanter og er almindelig i haver, landsbyer og byer, hvor mus, rotter og firben samles. Slangen er natlig og tilbringer dagen skjult under sten, træstammer og affald, i huller i jorden eller i murværk. Omkring Springbok i det halvtørre Nordkap findes stribede dyr, som muligvis er en lokal form.

Byttet er opportunistisk: gnavere, gekkoer og andre firben, frøer, flagermus og små fugle, som slangen kvæler ved at slynge sig om dem. Den kan æde en hel rede med museunger i ét måltid. Klimaet i udbredelsesområdet er subtropisk til tempereret med varme somre og kølige, tørre vintre, og slangen er mest aktiv i den varme årstid.

Pasning

TERRARIET

En voksen *B. capensis* skal have et terrarie på mindst 90 × 45 × 40 cm. Større er altid bedre, og store hunner trives i 100 × 50 × 40 cm. Arten er aktiv om natten og udnytter gulvarealet, så længde og bredde er vigtigere end højde. Pasningstallene i vejledningen gælder slægten *Boaedon* og er de samme som for *B. fuliginosus*.

Terrariet skal være helt flugtsikkert. Slangerne er slanke og stærke nok til at presse sig gennem selv små sprækker og skubber mod ethvert svagt punkt i låg og døre, til det giver efter. Låg og døre skal lukke tæt og kunne låses. Unger er særligt gode til at slippe ud.

Bunden er et lag på mindst 5 cm af ubehandlet træfiber, aspespåner eller kokosfibre. Arten graver gerne, og en dyb bund giver tryghed. Slangen æder meget og efterlader tilsvarende meget afføring, så afføring fjernes løbende, og bunden skiftes helt hver tredje til fjerde uge. Aviser eller køkkenrulle er et billigt alternativ.

Indret med to tætsluttende skjul, ét i den varme og ét i den kølige ende, og et fugtigt skjul med sphagnum, som hjælper ved hudskiftet. Kork, bark og lave grene giver variation og visuelle skjul. Dyrene holdes enkeltvis, fordi de har en ivrig fodringsrefleks, og fordi sammenhold stresser og giver risiko for, at en slange æder en anden.

TEMPERATUR

Terrariet skal have en tydelig temperaturgradient. Om dagen er der 24-28 °C, med omkring 24 °C i den kølige ende. Det varmeste sted, hvor slangen kan ligge og varme sig, skal være 30-32 °C. Om natten er 20-24 °C passende, og det er fint, at temperaturen falder lidt.

Varmen kommer bedst fra en varmemåtte eller et varmekabel i den ene ende, eller fra et keramisk varmelegeme. Alle varmekilder styres af en termostat med føler ved det varmeste sted. En termostat er ikke valgfri, for uregulerede varmekilder giver temperaturspidser, der kan skade dyret. Mål temperaturen med to termometre, et i hver ende, og tjek, at overfladen, hvor slangen ligger, ikke bliver varmere end 32 °C.

Avlsdyr får en køligere periode om vinteren: varmepunktet slukkes, nattemperaturen er 18-20 °C, og dagtemperaturen er 24-26 °C. Fodringen sættes kraftigt ned eller stoppes helt for hunner i godt huld. Dyr, der ikke avles, behøver ingen vinterhvile.

Læs mere: Varme og temperatur Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal ligge på 40-60 %. Det opnås i de fleste stuer med en vandskål, og det er sjældent nødvendigt at forstøve. Mål med et hygrometer midt i terrariet, og sørg for god ventilation, så fugten ikke giver skimmel og bakterievækst. Er fugten for høj i længere tid, øges risikoen for luftvejsinfektion.

Frisk vand skal være tilgængeligt hele tiden i en tung skål, der ikke vælter og er stor nok til, at slangen kan lægge sig i den. Vandet skiftes dagligt, og da slangen ofte afsætter afføring i skålen, efterses den hver dag. Hunner lægger gerne æg i vandskålen, hvis der ikke er en læggekasse.

Ved hudskifte hjælper et fugtigt skjul med sphagnum. Hænger der rester af gammel hud på slangen, især på hovedet og halespidsen, skal det fugtige skjul stå fremme hele tiden. Huden skal komme af i ét stykke.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

LYS OG UVB

B. capensis er natlig og har ikke brug for stærkt lys. En fast lysrytme på omkring 12 timer lys og 12 timer mørke året rundt giver en klar døgnrytme. UVB er ikke nødvendigt for dyr, der får hele byttedyr. Ønsker man UVB alligevel, skal det være svagt, svarende til Ferguson-zone 1-2, og slangen skal have skjul i skyggen og aldrig tvinges til at ligge i lyset. Glas og plastik blokerer UVB, så en vinduesplads giver ingen UVB og kan gøre terrariet for varmt.

Direkte, kraftig belysning stresser arten. Almindeligt rumlys eller en LED-lampe på tænd-sluk-ur er nok. Avlsdyr kan få en kortere lysperiode om vinteren sammen med den køligere periode.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Boaedon capensis kvæler sit bytte, har en kraftig fodringsrefleks og æder som regel villigt. Den fodres med hele, optøede mus og for store hunners vedkommende små rotter, aldrig med levende byttedyr. Byttet skal være omtrent lige så tykt som slangens bredeste sted og aldrig mere end 1,5 gange så tykt. Optøet bytte varmes til kropstemperatur og gives med en lang pincet.

- Nyklækkede unger får nyfødte mus og går gradvist over til større byttedyr, når de vokser. Unger fodres hver 5.-7. dag.
- Halvvoksne dyr fodres en gang om ugen.
- Voksne hunner fodres hver 7.-14. dag med små til mellemstore voksne mus.
- Hanner er mindre og får mindre bytte.

Arten bliver let overvægtig, og overvægtige dyr yngler dårligt og får følgesygdomme. Hold en fast rytme, og lad et tykt dyr komme ned i normal vægt i stedet for at tilbyde mere. Slangen skal have en afrundet, men ikke fed kropsform uden synlig rygrad. Bytte, som ikke er taget efter nogle timer, fjernes.

Unger fra vildfangede forældre kan foretrække firben frem for mus. Duft af gekko eller firben på musen kan overbevise en tøvende unge. Hanner kan i parringstiden holde pause fra føden. Det er normalt; fortsæt blot med at tilbyde føde en gang om ugen.

Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Unger og halvvoksne kan være hurtige, bidske og urolige, og de kan springe ud af terrariet som en udløst fjeder, når låget åbnes. Åbn derfor låget forsigtigt over et sikkert sted. Nyklækkede unger kan afgive ildelugtende sekret, når de håndteres. De fleste voksne bliver rolige og tåler håndtering godt, men temperamentet er individuelt, og nogle forbliver nervøse.

Slangen har en ivrig fodringsrefleks og lange tænder. Vask hænderne før håndtering, så de ikke dufter af mus, og undgå at håndtere umiddelbart efter fodring og under hudskifte, hvor synet er nedsat. Efter en uges tilvænning i et nyt terrarie kan man begynde med korte håndteringer. Rolig, jævn håndtering styrker tilvænningen.

Arten holdes enkeltvis. Hanner og hunner holdes adskilt, også når de bruges i avl, og de mødes kun i en kort parringsperiode. Natlige dyr ses sjældent om dagen, og det er normalt, så længe slangen spiser, skifter hud i ét stykke og har et godt huld.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hunner er væsentligt større end hanner, og hannens hale er længere og tykkere ved roden, hvilket kan ses allerede hos nyklækkede unger. Kønnet kan bestemmes ved at trykke hemipenerne frem hos nyklækkede dyr og med en sonde hos unge og voksne dyr, som hos andre snoge. Begge dele bør udføres af en erfaren person.

Slangerne bliver kønsmodne hurtigt og ved små størrelser, men hunner bør først avles, når de er fuldt udvoksede og i godt huld. Alderen for kønsmodenhed er ikke dokumenteret.

PARRING

Arten kan avles hele året, men en køligere vinterperiode giver kontrol over æglægningen og hvile for hunnen (se temperatur). Hunnen skal have mindst seks måneder om året uden parring, fordi gentagne kuld belaster kroppen og forkorter avlslivet.

Hannen og hunnen sættes sammen i en kort parringsperiode og skilles igen bagefter. Hold øje med dem under parringen, fordi arten hurtigt griber det, den opfatter som bytte.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger æg 6-8 uger efter parringen, og omkring to uger før lægningen skifter hun hud. Et kuld er på 5-16 æg på omkring 30 × 15 mm, og i fangenskab kan en hun lægge op til fire kuld om året. Det forkorter avlslivet, fordi hun kun kan danne et begrænset antal æg i sit liv: med tre eller fire kuld om året lægger hun kun frugtbare æg i omkring fire år. I naturen lægger arten om sommeren, og flere kuld i træk er kun kendt fra fangenskab.

Giv hunnen en læggekasse før lægningen: en plastikbeholder med hul i låget og fugtig tørvemos eller sphagnum. Uden den lægger arten ofte i vandskålen.

INKUBATION

Æggene flyttes forsigtigt til en rugekasse med fugtig vermiculite (lige dele vand og vermiculite efter vægt) og små lufthuller i låget. Æggene lægges i samme stilling, som de lå, og vendes ikke, for så kan fostret drukne. Æggene klækker efter omkring 60 dage ved 29-30 °C; ved lavere temperatur tager det længere tid, op til omkring 90 dage.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er 20-25 cm lange ved klækningen og holdes enkeltvis i små kasser med skjul, vandskål og let fugtig bund. Første måltid er en nyfødt mus efter det første hudskifte. Unger kan fodres hver 5.-7. dag og vokser hurtigt; voksenstørrelsen nås på to til tre år. Åbn kasserne forsigtigt, fordi ungerne er hurtige og kan springe ud og komme til skade ved fald.

Sundhed og typiske fejl

Boaedon capensis er hårdfør, og de fleste problemer skyldes fejl i pasningen:

- Overvægt: for hyppig eller for stor fodring giver dårlig yngleevne og andre følgesygdomme.
- Hængende hud: for lav luftfugtighed. Giv et fugtigt skjul, og tjek, at hele huden, også øjenhætter og halespids, er af.
- Luftvejsinfektion: hvæsende vejrtrækning, bobler ved næseborene, åben mund og nedsat aktivitet. Kan skyldes for lav temperatur, for høj eller for lav fugt eller dårlig ventilation.
- Mider: små mørke prikker på slangen, i vandskålen eller på hænderne efter håndtering. Slangen kan bade ofte og have svært ved at skifte hud. Syge dyr isoleres, terrariet rengøres og desinficeres, og bunden skiftes helt.
- Æglægningsproblemer: en hun, der ikke lægger, eller som er tydeligt syg, skal til dyrlæge.

Nye dyr holdes i karantæne i mindst en måned, før de kommer nær andre slanger. Hold terrariet rent, og skift bunden ofte. Gå til en dyrlæge med erfaring i krybdyr ved appetitløshed ud over parringstiden, ujævnt hudskifte, hævelser eller vejrtrækningsbesvær.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.